

مهندس منتاب مهدی

کارشناس مجتمع تحقیقات کاربردی و تولید

شرکت توسعه کشت دانه‌های روغنی

زیتون

درخت زیتون همیشه سبز با برگ‌های خاکستری، سبز بوده که در فصل بهار گل‌های کوچک سفید و معطر با گرده فراوان تولید می‌کند. ارتفاع درخت بالغ می‌تواند به ۲۵ تا ۳۰ فوت برسد، و برای صدها سال زنده باقی بماند.

زیتون گیاهی خودبارور، دارای گل‌های نر و ماده بوده که توسط باد گرده افشانی می‌شوند. این گیاه مناسب کشت در خاک‌های سبک (شنی)، متوسط (لومی) و سنگین (رسی) است. بطور کلی درختان زیتون می‌توانند در خاک‌های با فقر غذایی، اما به خوبی زهکشی شده رشد کنند. این گیاه به آفتاب کامل برای تولید میوه نیاز دارد، علاوه بر این به سرمای کمی برای تولید دانه نیازمند است. دمای زیر ۱۵ F درخت جوان را از بین خواهد برد. این گیاه بسیار به نور وابسته بوده و نمی‌تواند در سایه رشد کند. خاک خشک یا مرطوب ترجیح می‌دهد و خشکسالی را می‌تواند تحمل کند. در منطقه مدیترانه، درخت زیتون میزبان اصلی مگس میوه زیتون و مگس میوه مدیترانه‌ای است.

میوه و روغن استخراج شده از زیتون بخش مهمی از منابع غذایی بومیان اطراف دریای مدیترانه از قرن‌ها پیش بوده است. امروزه با شناخت و آگاهی از خصوصیات میوه و روغن این گیاه کشت آن در جهان افزایش یافته است. برخی از ویژگی‌های مطلوب زیتون از نظر تغذیه ای شامل حذف کلسترول اضافی خون، کنترل فشارخون، منبع

زیتون (*Olea europaea* L.) پس از نخل روغنی دومین درخت با میوه روغنی مهم در دنیا می‌باشد که میوه آن از نظر فرهنگی و اقتصادی با اهمیت است. منطقه اصلی تولید زیتون در مدیترانه واقع شده است، با این حال برخی دیگر از کشورهای خارج از این ناحیه نیز به رشد و تولید زیتون می‌پردازند. کشورهای اروپایی اسپانیا، ایتالیا، ترکیه و تونس، سوریه و اردن از تولید کنندگان مهم زیتون می‌باشند.

شش زیرگونه شناخته شده زیتون، عبارتند از:

۱. زیر گونه *europaea* که در مناطق مدیترانه وجود دارد.
۲. زیر گونه *cuspidata*، که در آسیای جنوبی و آفریقا شرقی و جنوبی توزیع شده است.
۳. زیر گونه *maroccana* که در مراکش وجود دارند.
۴. زیر گونه *laperrinei*، به مناطق صحرای بزرگ محدود می‌شود.
۵. زیر گونه *cerasiformis* که خاص جزیره مادیرا است.
۶. زیر گونه *guanchica*، که به جزایر قناری محدود می‌شود.

تفاوت بین زیرگونه‌ها به طور عمده در اندازه و شکل برگ و اندازه میوه بوده است. برخی از کارشناسان فقط دو زیرگونه، *europaea* (زیتون اروپایی) و *cuspidate* (زیتون آفریقایی) را معرفی می‌کنند.

ویتامین E، به عنوان آنتی اکسیدان و حفاظت کننده سلول‌ها، فراهم کننده ویتامین ها و اسیدامینه های ضروری بدن، غنی از مواد معدنی نظیر سدیم، منیزیم، فسفر، پتاسیم، آهن، ید می باشد. میوه زیتون شفت بوده و در مقایسه با دیگر گیاهان زراعی روغنی، روغن در مزوکارپ تجمع یافته و تنها ۳-۴ درصد روغن از بذر بدست می آید. میوه های خام سبز بوده و در مرحله رسیدگی به صورت زرد یا سیاه تغییر رنگ می دهند و با توجه به نوع مصرف، میوه یا روغن در مراحل مختلف برداشت می شود. میوه این گیاه به طور گسترده ای استفاده می شود، به خصوص در مناطق مدیترانه به عنوان طعم دهنده مواد غذایی مصرف می شود. میوه معمولا با ترشی، آب نمک، روغن، مصرف می شود. همچنین می تواند در آفتاب خشک شده و مصرف شود. میوه این گیاه حاوی ۲۰ - ۵۰ میکرون ویتامین D در هر ۱۰۰ گرم است. دانه غنی از روغن خوراکی که در سالاد و پخت و پز استفاده می شود و به دلیل عطر و طعم متمایز آن به عنوان ادویه نیز در نظر گرفته می شود.

منبع:

Vollman, J. Rajcan, I. 2009. oil crops. Chapter13: Buldani, L and Belaj, A. Olive. 397-421